

Политика, 07.02.2009. Од нашег дописника

Негде тамо у запећку „Вашингтон поста”, где се уз слике плавог мора, палми и белог песка Американцима саветује где да за три дана утреше оно мало пара што им је остало, иза вести о најновијим аутомобилима, лековима и здравој кухињи, налази се и прича о понекој књизи. Са највишег места управљачког одбора престоничког листа одлучено је једногласно да се укине недељни подлистак „Свет књиге”, а да литерарни критичари од петнаестог фебруара прошарају с времена на време својим анализама лаке стране посвећене „Животу и стилу”.

„Понуда огласа за књижевни додатак не даје нам више право да толики простор посвећујемо књизи”, кратко је објаснио Маркус Браучли, одговорни уредник. Али, наставио је, у телефонском разговору, и даље ћемо писати о књизи јер је она важна за нашу публику. Онолико колико је моментално у стилу јапански суши, или нови зелени аутомобил на електрични погон. Нема више ни Џона Апдајка, преминуо је од рака плућа у болници за умирање... До последњег даха својих оболелих плућа писао је о борби за очување штампане речи, књиге... „Без њих, претопићемо се у ваздушне таласе, у гарнитуру одјека и сигнала”, упозорио је.

Подмазани наслови

Послушали су тржиште уместо тек преминулог класика. Као да им није јасно да их је Волстрит већ дебело прешао. Издавачи више не троше новац за рекламирање својих новитета у новинама. Маркетинг су усредсредили на ланце књижара, које гарантују да ће одређене књиге уз добро „званично подмазивање” добити најбоље место на полици... Чим уђеш у „Барнс енд Нобл” дочекује те „весели домаћин” на корицама књиге, са саветима како да постанеш богат у кризи. Неподмазане корице стоје у неким буџацима, далеко од ока и срца потрошачког инстинкта. Од свих меродавнијих дневних новина озбиљнију књижевну критику задржао је још само „Њујорк тајмс” .

Посебан недељни подлистак „Књижевне критике 'Њујорк тајмса'” излази на 24 стране, има редакцију од 15 стално запослених, и у њему гостује на стотине фриленс критичара, писаца и научника. Продаје се унутар недељног броја, али и одвојено, претплатницима у тиражу од 23.500 примерака. „Лос Анђелес тајмс” укинуо је свој додатак 2007.

Више стотина побуњеника окупљених око Националног удружења књижевних критичара у петицији траже од престоничког листа да задржи „Свет књиге” као посебни подлистак. Историчар Даглас Бринкли предлаже да се за лепу књижевност и остале гране уметности и критику из државног буџета издвоји помоћ. Уметници то заслужују бар колико посрнуле банке, додаје иронично.

Апели су узалудни. Стижу и вести да су многе издавачке куће престале да примају нова дела лепе књижевности, да се одбијају чак и нека позната имена, а камоли новопечени

писци који тек треба да се пробију.

Филантроп спасава музеј

Ни апстрактнија уметност не пролази ништа боље, после краха Волстрита. Широм Америке распуштају се оперске куће, распродају се музеји, отказују представе, затварају универзитетска одељења за сликарство или музику. Најпознатијем светском тенору, маркантном Пласиду Домингу продужен је уговор на месту генералног директора вашингтонске и лосанђелеске опере до 2011, али је јавности стављено до знања да је шпански маестро сам себи смањио плату како би опера у Лос Анђелесу стала на клецаве ноге. Седамнаест људи је отпуштено, репертоар је упрошћен, али све је то боље него да се понови случај Балтимора, у коме је опера једноставно усред сезоне замандалила врата.

Музеј савремене уметности у Калифорнији са светски чувеном збирком врхунских остварења из друге половине двадесетог века успео је за сада да се сачува захваљујући инјекцији од 30 милиона долара коју је из свог џепа испоручио један филантроп, уз услов да се не распродају платна од непроцењиве вредности.

Та срећа није задесила музеј „Роуз арт” са Брандеис универзитета који је на добош ставио своју целокупну колекцију вредну 350 милиона долара. Продаје се шест хиљада дела међу којима су и остварења култног Ендија Ворхола и Роја Лихтенштајна. Запрепашћен је и директор ове вредне галерије која је деценијама примала поклоне донатора и мецена Мајкл Раш. „Уметност није текућина која се пушта да исцури из пробушеног балона. Брандеис распродаје свој интелектуални капитал и суштину свог кредибилитета као институције. Нико овде није победник”, завапио је директор. Проклео је и купце који ће се јавити да покупе ово тешко стечено и брижљиво чувано благо у Масачусетсу. Стари свет памти времена када су се породичне уметнине замењивале за врећу брашна или комад сувог меса, а такво је доба, кажу злослутници, дошло и на Нови континент. Само нека банке и картице преживе.